

Posudek na magisterskou práci Bc. Dany Verdickt

Název: *Symbol, tělo a svoboda u Paula Ricoeura a Oliviera Clémenta*

Katedra: Ekumenický institut

Studijní obor: Křesťanská humanitární a pastorační práce – diakonika

Vedoucí práce: Prof. Ivana Noble, PhD.

Magisterská práce Dany Verdickt obsahuje celkem 79 stran včetně bibliografie a jedné přílohy. Vyjma úvodu a závěru je práce rozčleněna do tří kapitol. V první se autorka věnuje pojetí symbolu, těla a svobody u Paula Ricoeura, ve druhé se obrací k Oliviéru Clémentovi, aby posléze jejich přístupy ve třetí kapitole porovnála.

Výběr a práce se zdroji je zcela relevantní pro dané téma. U Ricoeura a Clémenta pracuje s anglickými či českými překlady jejich děl. K francouzským originálům odkazuje v poznámkách pod čarou.

Po stránce metodologie je magisterská práce Dany Verdickt jasná. Členění kapitol je logické a jejich vyvážená délka doplněná o shrnutí za každou kapitolou umožňuje čtenáři snadnou orientaci v textu.

Na základě analýzy témat symbolu, těla a svobody u Paula Ricoeura a Oliviera Clémenta si autorka stanovuje v úvodu práce tyto cíle: (i.) zjistit, jaký přínos mají pro moderního člověka žijícího v západní kultuře symboly, a jak jej mohou ovlivňovat (ii.) jaké vlivy na člověka působí v procesu uvažování, rozhodování a prohlubování víry. (iii.) zda má člověk v dnešní demokratické, a svobodou podporující společnosti, opravdu svobodnou volbu (str. 1).

Velká šíře otázek, které se autorka snaží zachytit do jednoho celku s sebou přináší i jistá úskalí. Toto se projevuje zejména v úvodu, ve kterém definuje pojmy symbol, tělo a svobodu. Nejjasněji vynívá definování pojmu symbol, jenž rozebírá především na základě etymologického významu a klasicky odlišuje symbol a znamení. Složitější situace nastává u termínů těla a svobody. U pojmu těla není vyjasněn rozdíl mezi tělem a tělesností, i když s termíny později pracuje především v teologii Oliviera Clémenta (viz podkapitola 2.3.). U termínu svoboda je velmi obtížné nalézt jednu definici, jak ostatně sama přiznává (s. 3). Volí tedy definici z filozofické antropologie Jana Sokola a dále definici Aristotela a stoiků. Z metodologického hlediska je autorčina snaha nejprve vymezit termíny správná, její analýza by však musela být přesnější a zaměřenější přímo na Ricoeura a Clémenta.

V první kapitole se věnuje tématům symbolu, těla a svobody ve filozofii Paula Ricoeura. Soustředí se zejména na jeho pojetí symbolu a mýtu a z nich prostředkovně vyvozuje jeho náhled na svobodu a tělo. Začíná biografickými údaji (podkapitola 1.1.), ve kterých hledá daná

témata v kontextu a souvislostech Ricoeurova života. Celá podkapitola se vzhledem k další podkapitolám jeví příliš dlouhá, a někdy se souvislost mezi danými tématy a Ricoeurovým životem vytrácí. Podobně to platí i pro podkapitolu věnovanou biografii Oliviera Clémenta (2.1.).

K samotným tématům práce se autorka dostává v podkapitole 1.2. a podkapitolách následujících. Systematicky se v nich postupně soustředí na Ricoeurovo pojetí symbolu, úlohu interpretace a pojetí mýtu. Kromě Ricoeurovy známe definice symbolu, který „dává myslet“ a také jeho důrazu na interpretaci, autorka rozvíjí velmi originálně i vztah mezi interpretací a pozemskou situovaností člověka, které spoluutváří rovněž jeho svobodu spolu s jejími limity. Zmiňuje zde například vliv sakramentálního teologa Louis-Marie Chauveta (str. 15). Tento vliv na Ricoeura ovšem blíže nedokumentuje.

Druhá kapitola věnovaná Olivieru Clémentovi má stejnou strukturu jako kapitola předchozí. Na začátku kapitoly (str. 25) autorka uvádí, že se bude v souvislosti s Clémentem věnovat i jeho hlavním teologickým zdrojům – Vladimíru Solovjovovi a Vladimíru Losskému, posléze ale analyzuje mnoho dalších autorů například Pavla Evdokimova, Pavla Florenského a Nikolaje Berďajeva. Trochu „zhurta“ (viz 2.2) a bez uvedení jakých důvodů nás autorka vrhá do Clémentovi antropologie založené na jednotě v různosti přes kosmologii Solovjova. Rozumím zde autorčině záměru, ale text si zde vyžaduje nejen přesnější vyjasnění vztahu všejednoty a sofiologie, ale také jejich vztahu k teologické antropologii Clémenta. Mnohem jasněji je formulována souvislost mezi pojetím Trojice u Vladimíra Losského a Clémentovou antropologií. V následujících podkapitolách se autorce velmi věrně daří interpretovat Clémentův celistvý pohled na člověka jako Osobu v její tělesnosti. Zdůrazňuje Clémentův nedualistický pohled na tělo a duši, ve kterém je člověk oživlým tělem (s. 36), neopomíná ani Clémentův pohled na meze lidské tělesnosti, které určují i svobodu člověka. Obrací svoji pozornost i k tématu člověka jako obrazu Božího v jeho neizolovaném vztahu ke světu a v jeho možnosti poznání Boha v srdci skrze krásu. Kapitulu zakončuje Clémentovým definováním vztahu smrti a svobody.

Největší přínos práce spočívá v autorčině třetí kapitole, kde srovnává přístup obou autorů. Dobře v něm vystihuje rozdíly i podobnosti mezi oběma autory, jak v metodologii, tak v obsahu. Nachází i přes jejich rozdílná východiska, jak v epistemologii, tak v definování témat, symbolu, těla i svobody, možnost doplnění. Dobře si například všímá, že ačkoliv u Ricoeura je v procesu poznávání prvotní rozum a Clémenta srdce, cílem obou je hlubší otevření se víře (str. 67). Podobné je tomu i v jejich náhledu na symbol, i zde se oba autoři shodují v jeho účelu, kterým je také cesta k niternější víře (str. 67). Podobnosti nachází i ve jejich pohledu na člověka, který se s důrazem na existenci širšího těla, společenství a tradice (str. 67). Naposled nachází

shodu obou autorů i u limit svobody, které ani jeden z nich nepovažuje za nepřekonatelné (str. 68).

Po formální a jazykové stránce práce splňuje vše, co má. Občasné drobné formální chyby se objevují v poznámkách pod čarou: například v pozn. číslo 5 chybí místo vydání a tečka za poznámkou, v pozn. číslo 10 také chybí tečka za poznámkou, v pozn. číslo 14 v části díla „Předmluva“ jsou chybně postavené uvozovky - obě jsou nahoře, v pozn. číslo 92 opakuje jméno autora dvakrát a chybí jí tečka za názvem díla, v pozn. číslo 140 je vynechaná kurzíva u názvu díla *Proti herezím*, v pozn. číslo 223 chybí tečka za poznámkou.

Hodnocení:

V celé práci je zřejmá naléhavost, se kterou autorka zkoumá daná témata a hledá odpovědi, které by ji napomohly v porozumění jejímu vlastnímu životu a oboru, který studuje. Je třeba ocenit odvalu ke zpracování takové širší témat u dvou autorů a zahrnout relevantní literaturu, jak z teologie, tak z filozofie. Autorka musela pracovat s dvěma odlišnými diskursy a nalézt cestu, jak je k sobě navzájem přiblížit. Širší témat a stanovení cílů má zajisté i svá úskalí. Na některých místech se zdá zpracování témat spleťtité, a v textu nejsou jasně vyloženy všechny souvislosti. Nicméně právě v závěrečné třetí kapitole a také v samotném závěru se autorce podařilo jednotlivé části zharmonizovat a propojit všechna témata v jeden celek a rovněž vysledovat možnost integrace názorů obou autorů.

Magisterskou práci jednoznačně doporučuji k obhajobě s návrhem na hodnocení B.

V Praze, dne 30. srpna 2016.

Mgr. Kateřina Bauer, Th.D.